

AMBULANS ŞOFÖRÜ TEMEL

Temel ambulans şoförü olmuş. Bir gün bir otobüs kazası çağırısı alırlar ve hemen olay yerine giderler. Gittiklerinde gördükleri manzara çok kötüdür... Her tarafta yaralıları, ölüleri...

Feryatları filan, yeri göğü inletiyor...

Fakat adamcağızın biri hepsinden fazla bağılıyor, inliyor. Temel de adamın yanına gidiyor ve bakıyor ki adamın iki bacağı birden kırılmış. Basiyor fırçayı:

— Ula uşağım ayıptır valla ha bu senin yaptığın! Şunun şurasında iki bacağın kırılmış sadece. Bak orda insanlar ölmüşler hiç ses ediyler mi?

O DA SİZİN SIRRINIZ!

Komiser sorar:

- Temel, köpekleri atlatıp, kümeden tavuğu nasıl çaldın?
- Komiserüm, onu söylemem, meslek sırrıdır!
- Ama ben söyletmesini bilirim!
- O da sizin meslek sırrunuzdur!

RICA

Temel, bir Karadenizlinin fırınından bir ekmek alacak. Kafasını fırından içeri uzatır:

- Ha oradan bi ekmek vermeni rica edeyirum!
- Ula parasını verecek misun, vermice misun?
- Elbette vereceğim!
- Haçan parasını vereceksen ne diye rica edeyisin?

YİYESİN DİYE

Lokantanın müşterilerinden biri, Garson Temel'i, yanına çağırıp, azarladı:

- Bana getirdiğin tavuğun bir bacağı diğerinden daha kısa. Bu ne rezalet?

Temel, öfkeyle cevap verdi:

- Ben sana o tavuğu dans edesin diye değil, yiyesin diye getirdim!

HAZIRLIK YAPIYORUM

Nasrettin Hoca dul bir kadınla evlenir. Nikahı 5 gün sonra kadın doğum yapınca, hoca iner alt kattan divit, kâğıt filan alır koşa koşa gider çocuğun yanına bırakır. Lohusa kadının yanındaki kadınlar sorar :

— Bu ne iştir Hoca! Ne yapacak çocuk bunları ? Hoca cevap verir :

— Bu çocuk 9 aylık yolu 5 günde aldıysa, birkaç gün içinde okumaya da başlar. Onun için hazırlık yapıyorum.

EŞEK ÖLDÜ

Nasrettin Hoca'nın eşiği ölmüş. Kapının eşiğine oturmuş, hüngür hüngür ağlıyormuş. Bir komşusu yaklaşıyor:

— Aaa Hoca! Geçende karın öldü, ağlamadın. Bir eşek için ağlamak sana yakışır mı?

— Nasıl ağlamam! Karım ölünce eş dost hepiniz etrafımı aldınız, üzülme biz sana daha iyisini buluruz dediniz. Ama biri çıkıp da Hoca ağlama, sana daha iyi bir eşek alırsanız demedi!

BÜYÜK İKRAMIYE BİR TANE

Cemal iki tane piyango bileti almış. Temel karşı çıkmış:

- Ula teli Cemal, Niye içi tane aldun? Halbuki, büyük ikramiye pi tane!

ÖZÜR DİLERİM

Temel üzgün bir şekilde yolda ilerlerken ayağına bir şeyin takıldığını farketmiş. O da ne? Aynı Alaaddin'in sihirli lambasına benziyormuş. Hemen ovalamaya başlamış. İçinden tahmin ettiğinden daha iri ve korkunç bir peri çıkmış. Dile benden ne dilerse, demiş. Temel korkak bir tavırla "özür dilerim" demiş.

Şifrematik

1. Adamın biri yanında bir kurt, bir keçi ve kocaman bir baş lahana ile bir nehri geçmek ister. Ne var ki adamın elinde bulunan kayık ancak, kendisi ile birlikte bu üç şeyden yalnızca birisini taşıyacak kapasitededir. Adam yanında lahanayı götürse kurt kuzuyu yiyecek, kurdu götürse kuzu lahanayı yiyecektir. Lahana ile keçinin güvenliği ise adamla birlikte olmaya bağlıdır. Adam nasıl yapmalı, ki hem karşıya geçsin, bu üç şeyi de beraber geçirsın, aynı zamanda hiçbirine bir zarar gelmesin. Siz olsaydınız ne yapardınız?
2. İki basamaklı öyle bir sayı bulunuz ki, bulduğunuz bu sayının rakamlarını önce birbiri ile çarpınız, sonra toplayınız. Bulduğunuz çarpım sonucu ile, toplam sonucunu tekrar toplayınız. Sonuçta ilk yazdığınız iki basamaklı sayıyı versin.
3. Elinizde sadece zaman ayarlayıcı olarak 2 tane kum saati vardır. Bunlardan biri 7 dakikalık, diğeri de 11 dakikalıktır. Yapmayı düşündüğünüz deney tam 15 dakika sürmektedir. Eğer zamanı uzatırsanız veya kısaltırsanız deneyde istediğiniz verimi alamamaktasınız.

Bu iki kum saatini kullanarak bu deneyin zaman ayarlamasını nasıl yaparsınız?
4. Bir sınıftaki öğrenciler; üçer üçer gruplandırılırsa 1 öğrenci, dörder dörder gruplandırılırsa 2 öğrenci, beşe beşe gruplandırılırsa 3 öğrenci, altışar altışar gruplandırılırsa 4 öğrenci, kalıyor. Buna göre bu sınıfta kaç tane öğrenci vardır?
5. Sıra ile 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 ile bölününce kalan olarak sıra ile 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 veren sayı hangisidir.
6. Ahmet bir X sayısının karesini alacaktı, fakat yanlışlıkla 2 katını alır. Bulduğu sayı iki basamaklıdır. Bulduğu bu sayıyı 180 derece çevirdiğinde bulduğu sayı X in karesidir. Acaba X sayısı nedir?
7. 45 sayısını öyle 4 parçaya bölünüz ki; bu parçalardan — birincisine 2 ilave edersek, — ikincisinden 2 çıkarırsak, — üçüncüsünü 2 ile çarparsak, — dördüncüsünü 2 ye bölersek ortaya çıkacak neticeler hep aynı olsun. Bu dört sayı hangileridir?
8. Kuzenimizin halasının erkek kardeşiyle birinci dereceden akrabalık bağımız ne olabilir?
9. Öyle iki basamaklı bir sayı bulun ki sayıyı oluşturan rakamların çarpımının iki katı kendini versin.
10. Alşan ailesinin 8 oğulları ve oğullarının birer kız kardeşi varsa bu aile kaç kişiden oluşmaktadır?

11. Matematik öğretmenine sormuşlar şu anda sınıfta kaç öğrenciniz var?

Öğretmen şu şekilde cevap vermiş:

— Mevcut öğrencilerim kadar daha öğrencim olsaydı ve yine mevcut öğrencilerimin yarısıyla, bir de dörtte biri kadar daha öğrencim olsaydı, o zaman 99 öğrencim olurdu.

Bu öğretmenin kaç öğrencisi vardır?

12. X kasabasının postanesi, kentteki havaalanına inecek olan uçaktan postayı alıp getirmesi için motosikletli bir görevliyi hava alanına göndermişti. Oysa uçak vaktinden önce inmiş, alandaki atlı bir görevli de postayı alarak kasabaya doğru yola çıkmıştı. Yarım saat sonra atlı ile motosikletli posta görevlileri yolda karşılaşmışlardı. Motosikletli, atlıdan postayı devralmıştı. Böylece motosikletli postacı, kasaba postanesine beklenen zamandan 20 dakika önce varmış oldu.

Buna göre uçak acaba kaç dakika önce inmiştir?

CEVAP ANAHTARI

- 1) Kurt lahana yemediği için adam önce keçiye kayığı ile karşıya geçirir. Keçiye bırakıp kendisi yalnız başına döner. Lahanasını alıp keçinin yanına gider. Lahanaı orada bırakıp keçi ile geri döner.
Keçiye bırakıp kurdu kayığına alır, onu karşıya bırakır. Kurt lahana ile kalır. Kendisi yalnız başına döner. Keçiye alır beraberce karşıya geçerler. Böylece üçü de geçmiş olur.
- 2) Diyelim ki tuttuğumuz sayı 49 olsun.
1. işlem: $4 \times 9 = 36$
2. işlem: $4 + 9 = 13$
Üçüncü işlem = $36 + 13 = 49$
Sorunun cevabı sonu 9 ile biten 19, 29, 39, 49, 59, 69, 79, 89, 99 sayılarından herhangi biri, olabilir.
- 3) İki kum saatini aynı anda başlatırsınız. 7 dakikalık kum saati boşaldığı anda deneye başlarsınız. 11 dakikalık boşaldığı anda tekrar ters çevirirsiniz. Buraya kadar 4 dakika geçmiştir. 11 dakikalık kum saati boşaldığı anda deneyi sona erdirirsiniz. Böylece toplam 15 dakika olmuştur.
- 4) 3, 4, 5, ve 6'nın en küçük ortak katı 60 tır. Bölenle artan arasındaki fark hepsinde 2 olduğundan $60 - 2 = 58$ sınıftaki öğrenci sayısıdır.
- 5) 2519 sayısıdır.
- 6) X sayısı 9 dur. 9 un 2 katı 18 dir. 18 sayısı 180 derece döndürüldüğünde 81 sayısı elde edilir. O da 9'un karesine eşittir.
- 7) Bu 4 sayı, 8 , 12 , 5 , 20 sayılarıdır. ($8 + 12 + 5 + 20 = 45$)
 $8 + 2 = 10$
 $12 - 2 = 10$
 $5 \times 2 = 10$
 $20 / 2 = 10$
- 8) Kendi babanız olabilir.
- 9) Sayı 36'dır. ; $2 \times 3 \times 6 = 36$.
- 10) Alşan ailesi 11 kişiden meydana gelmektedir.
1 ana + 1 baba + 8 oğul + 1 kız kardeş olmak üzere toplam 11 kişidir.
- 11) 36 öğrencisi vardır.
Öğrenci sayısı x olursa, mevcut kadar daha ve mevcudun yarısı ve dörtte biri daha dediğine göre,
 $2x + (x/2) + (x/4) = 99$
buradan $x = 36$ olarak bulunur.
- 12) Motosikletli postacının, atlı görevliyle karşılaştığı yerden havaalanına giderek postayı alması ve gene o noktaya dönmesi için gereken zaman 20 dakikadır. O halde, atlıyla karşılaştığı nokta, havaalanından 10 dakika uzaklıktadır. Bu 10 dakikayla, motosikletlinin daha önce gittiği 30 dakikayı toplarsak, uçağın havaalanına 40 dakika erken indiğini buluruz.

Bu bölümün hazırlanmasında URAL, Şakir. "Kıran Kıran Zekâ Soruları", Timaş Yayınları, İst., 2004, adlı kitabından büyük ölçüde faydalanılmıştır.

Borsacılar

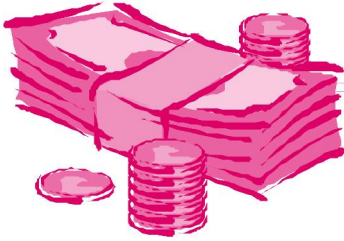
Temel ile İdris borsanın çok kazandırdığı sıralar, borsada oynamaya karar verirler. Borsayı hiç bilmeyen iki kafadar önce bir iki tanıdığa sorarak işi öğrenmeye koyulurlar. Öğrendikleri kadarıyla ufak ufak oynamaya başlarlar. Kısa sürede ikisi de zengin olur, İstanbul'a taşınırlar. Köylerini pahalı giysiler ve lüks arabalarla ziyaret ederler. Herkes onları konuşmaktadır.

Yeterince hava attıktan sonra yine İstanbul'a dönerler. Çok geçmeden soluğu yine köylerinde aldıklarında perişan bir haldedirler. Eski kılıklarında ve yayadırlar. Tanıyanlar sorar: "Ula uşaklar ne oldi size böyle?" Temel ile İdris cevap verir:

"Ula seansları çift ettiler."

Köylüler heyecanla sormaya devam eder: "Eeee?"

"Haçan saat on ikiye kadar kazanduk ama, on ikiden sonra kaybettuk!"

Ne Yedum?

Temel, Cemal'e sorar:

— Bu cün öğleye çok güzel bir şey yedum, pil pakalum nedir?

— Ola ne pileyum?

— Pi kolayluk edeyrüm sağaa..! Yeduğum sey "P" ile başlayiii...

— Pilav...

— Yok!

— Pirasa...

— Yok!

— Pasturma...

— Yok...

— Eee.. Pilemedum, sen söyle.

— Pamya!

İki Bardak

Temel her gece yatarken başucuna 2 tane bardak koyuyormuş. Biri su dolu, diğeryse boş. 1 gece, 2 gece derken Temel'in oda arkadaşı Dursun dayanamayıp sormuş:

— Ula Temel ne ediydin sen her gece her gece bu bardaklarla?

Temel cevap vermiş :

— Akşamları uyandığımda bazen canım su içmek isteyi bazen de istemeyii.

Help! Help!

Yüzme bilmeyen bir turist denize düşmüştü. Suda çırpınırken can havliyle bağıırıyordu.

— Help! Help! (İmdat! İmdat!)

Yoldan geçen Temel onu gördü. Kızgın bir şekilde bağıırdı:

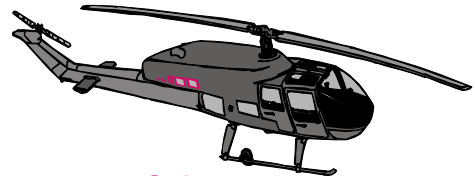
— Ula hamsi gafali! İngilizce öğreneceğune, yüzme öğrenseydin ya!..

Helikopter

İlk defa helikopter gören Temel, Dursun'a sormuş:

— Dursun, bu nedir da? Dursun, gayet sakın cevap vermiş:

— Haçan, bu olsa olsa bin yaşında bir sinekdur!

Selam

Temel ile Dursun Almanya'da okumaya gitmişler. Okulun son haftası Temel Türkiye'ye dönmeye karar vermiş. Dursun'a:

— Dursun, sen benim karneyi al bizim eve telefon et, babamın anlamaması için de bir zayıf varsa bir Muhammed'in, iki zayıf varsa iki Muhammed'in selamı var de.

Temel Türkiye'ye döndükten sonra Dursun karneyi alır ve Temel'e telefon açar.

— Aloo! Temel! Ümmeti Muhammed'in sana selâmı var.

Şifrematik

1. Aşağıda her harf bir sayıyı belirtmektedir. Aynı harfler aynı sayıyı gösterir. Verilen eşitlikleri inceleyerek her bir harfin hangi sayıyı simgelediğini bulunuz.

W	M	M	+	T	U	P	=	N	U	U
-				+				-		
U	A	T	-		M	F	=	T	A	W

U	M	B	+	U	U	A	=	R	T	B

2. Özkan, Serkan, Furkan uzun mesafe yüzücüleridir. Özkan gençler kategorisinde 50 metrelik kulvarı 1 dakika 20 saniyede yüzer. Serkan spor kariyerinin doruğunda olup kulvarı 40 saniyede yüzer. Furkan ise başarılı ve yaşlı bir yüzücü olup aynı kulvarı 1 dakikada yüzer. Üçü birden aynı anda aynı kulvarı yüzmeye başlasalar start aldıkları kulvar başına tekrar ilk kez geldiklerinde geçen toplam sürede, Serkan kaç metre yüzmüş olurdu?

3. Bir çalar saat 3 vuruşu 4 saniyede yapıyorsa 9 vuruşu kaç saniyede yapar?

4. Bir çiftlikte atlar ve horozlar vardır. Kimin olduğuna bakmaksızın hayvanların kafalarını ve ayaklarını sayıyoruz. Bulduğumuz sonuç 26 kafa ve 82 ayak. Bu çiftlikte kaç tane horoz ve kaç tane at vardır?

5. Bir manga askerin, bir nehrin karşı kıyısına geçmesi gerekmektedir. Köprü yıkılmıştır. Nehir ise derindir. Ne yapacaklarını düşünürlerken manga komutanı kıyıda bir sandalda oynayan iki çocuk görür. Ne var ki sandal çok küçüktür ve ancak iki çocuk ya da bir asker taşıyabilmektedir. Bu kayıkla komutan bütün askerlerini karşı kıyıya geçiriyor. Bunu nasıl yapmıştır. Siz olsaydınız ne yapardınız?

6. Şişirilmiş bir balona toplu iğne batırdığımız halde balonun patlamasını nasıl önleriz?

7. Bir adam düz bir yolda köpeğini dolaştırırken uzaktan kız arkadaşının kendisine doğru geldiğini görür. Köpek hemen kıza doğru koşmaya başlar ve kızın yanına varınca adama döner. Sonra tekrar daha yaklaşmış olan kıza doğru koşar. Adamla kız buluşuncaya kadar köpek bu şekilde koşmaya devam eder. Adamın kızı gördüğü zaman aralarında 1 kilometre olduğunu, her ikisinin de saatte 3 kilometre hızla yürüdüklerini ve köpeğin saatte 9 kilometre hızla koştuğunu bilerek köpeğin ne kadar yol katettiğini bulunuz.

8. Necmi'nin doğum gününden üç gün sonrası olan cuma günü Cem'in evlilik yıldönümüdür. Necmi'nin doğum günüyse sekizinci günden altı gün sonrasındır. Yarın dördüncü günse dün hangi gündür?

9. Küçük bir çocuk bir alışveriş merkezinin yürüyen merdivenlerinde oynamaktadır. Orada bulunan görevli şahıs dikkatini çocuğa verince, merdivenin iniş kısmının başında duran ve inmeye başlayan çocuğun 40 adım attığında (ki bu arada merdivende yürümektedir) alt kata indiğini fark eder.

Aynı iniş merdiveninden bu kez yukarıya doğru hızla çıkmaya çalışan çocuğun, yukarıya 100 adımda ulaştığını görür. Çocuğun yukarı çıkışındaki adım hızı, aşağı inişinden 5 misli daha fazladır.

Yürüyen merdivenin hızının sabit, çocuğun da her adımda bir basamak ilerlediğini göz önünde bulundurun.

Bu durumda, merdivenin çalışmadığı anda kaç basamağı olduğunu bulabilir misiniz?

10. Bir çiftçinin 20 tane ineği vardır. Her inek birden 20' ye kadar ayrı numaralarla numaralandırılmıştır. İnekler her gün numaralandırıldığı numara miktarı kadar süt vermektedir. Çiftçinin 10 tane oğlu vardır. Çiftçi oğullarına bu inekleri paylaşmak istiyor. Her oğluna eşit miktarda süt verecek şekilde inekleri nasıl paylaşması gerekir?

CEVAP ANAHTARI

- 1)

4	9	9	+	1	2	3	=	6	2	2		
			-				+				-	
2	0	1	-				9	7	=	1	0	4

2	9	8	+	2	2	0	=	5	1	8		
- 2) Start aldıkları kulvar başına gelmek için, kulvarı 2 kez kat etmeleri gerekir. Geçen süre = 2 (1 dakika 20 saniye + 40 saniye + 1 dakika) = 480 saniye Toplam 480 saniye sonra her üçü de tekrar start aldıkları kulvar başında olmuş olacaktırlar. 480 saniyede ise Serkan 40'ar saniyeden 12 kulvar boyu yürümüş olacaktır. 12 kulvar boyu ise 600 metredir.
- 3) Çalar saat 3 vuruşu 4 saniyede yapıyorsa, 1. ve 2. vuruş arası 2 saniye, 2. ve 3. vuruş arası da 2 saniye olmak üzere toplam 4 saniye. Demek ki 2 vuruş arası 2 saniyedir. 9 vuruş için 8 aralık varsa toplam $2 \times 8 = 16$ saniye gerekir.
- 4) Horozlara x, atlara y dersek, Ayak sayısı = $2x + 4y = 82$; Kafa sayısı = $x + y = 26$. Buradan denklem çözümlerse $x = 11$ ve $y = 15$ olarak bulunur. Buna göre 11 horoz ve 15 at vardır.
- 5) Komutan önce iki çocuğun sandalla nehri geçmesini sağlar. Çocuklardan biri karşı kıyıda kalır, öbürü sandalı geri getirir. Askerlerden birisi sandalla karşıya geçer. Bu kez oradaki çocuk sandalı geri getirir ve öbür çocuğu alarak karşı kıyıya geçer. Çocuklardan birisi gene sandalı geri getirir. İkinci asker karşı kıyıya geçer. Bu olay böylece devam

ederse askerlerin hepsi karşıya geçmiş olur.

- 6) Şişirilmiş balona toplu iğne batırdığımızda patlar. Fakat iğneyi saplayacağınız yere bir parça bant yapıştırırsanız balonun yırtılıp patlamasını önlemiş olursunuz.
- 7) Adamla kız saatte biri 3 km, diğeri 3 km olmak üzere, toplam 6 km hızla 10 dakikada buluşacaklardır. Köpek ise saatte 9 km hızla 10 dakikada 1,5 km yol alacaktır.
- 8) Perşembe günüdür.
- 9) Aranılan basamak sayısı için x dersek aşağıya iniş için $(a=40+40x)$ eşitliği, yukarıya çıkarken ise 5 misli hızlı olup 100 adım attığından $(100x/5=20x)$ eşitliği elde edilir. Bu da $(a=100-20x)$ formülünü verir. Yukarıdaki 2 formül birleştirilirse $40+40x=a=100-20x$; $x=1$ olarak elde edilir. Bu durumda çocuk aşağı inerken attığı her adımda, yürüyen merdivende bir basamak ilerliyordu. $a=100-(20 \cdot 1)$ $a=100-20=80$ basamak olarak bulunur.
- 10) 1. oğula 1 numaralı ve 20 numaralı inek, 2. oğula 2 numaralı ve 19 numaralı inek, 3. oğula 3 numaralı ve 18 numaralı inek, 4. oğula 4 numaralı ve 17 numaralı inek, 5. oğula 5 numaralı ve 16 numaralı inek, 6. oğula 6 numaralı ve 15 numaralı inek, 7. oğula 7 numaralı ve 14 numaralı inek, 8. oğula 8 numaralı ve 13 numaralı inek, 9. oğula 9 numaralı ve 12 numaralı inek, 10. oğula 10 numaralı ve 11 numaralı inek.

ZEKÂ MODELLERİ ve ÖĞRENME

Zekâ konusunda yıkılmaz bir kale gibi görünen IQ'nun (*Intelligent Quolification*) geçerliliği ciddi anlamda tartışılıyor artık. IQ, yani Bilişsel Zekâ Modeli artık eski ihtişamlı günlerinden çok uzakta. IQ'yu yıkan en önemli yeni paradigma EQ olarak ortaya atıldı. EQ (*Emotional Quolification*), yani “Duygusal Zekâ.” Duygusal zekâ, öğrenme etkinliğinde bireyin öğrenme materyaline olabildiğince duygusal bileşenleri katması ve bitmez tükenmez olan varoluşsal enerjisini, yani sevgisini kullanması esasına dayanıyor. Yine duygusal zekâ, süreç olarak duygusal yüklemeleri teşvik ettiği için, farkındalık düzeyi yüksek, benlik saygısı yerinde, özgüveninin açılımlarıyla risk analizi yapabilen ve de en önemlisi empati kurabilen bireylerle karakterizedir. Özellikle çocukluk, ergenlik ve gençlik dönemlerinde duygusal zekânın daha işlevsel kullanılması başarının olmazsa olmaz şartlarından biri kabul ediliyor.

Yetişkinlik döneminde ise birey hem bilişsel zekâsını hem de duygusal zekâsını âdeta senfonik bir uyum içersinde eş güdümlü olarak kullanabiliyor. Bu senfonik uyuma da psikolojik tanımlar çerçevesinde SQ diyoruz. SQ (*Soul Qualification*), yani “Ruhsal Zekâ”. Ruhsal zekâ, birey için mükemmel olarak ifade edilebilecek olan zekâ standardıdır. Tabi ki bu üçleme daha çok zekânın aşkınlığıyla alakalı, soyut ve teorik bir sınıflandırmadır. Pratik anlamda ise zekâyı, Çoklu Faktöriyel Çerçeve (*Multi Factorial Framework*) ile ele almak daha yararlıdır. Dilerseniz sorunuza tam anlamıyla cevap verebilmek için, Katmanlı ve Çoklu Zekâ Modellerini pratik tanımlamalar ile makalemizde sırasıyla Çoklu Zekâ Modellerinin özelliklerini ve hangi meslek gruplarına yatkın olduklarını sırasıyla ele alalım.

**"Başarının
merdivenindeki
basamaklar oturup
dinlenmek için değil,
bir üst basamağa
çıkma için önünüzde
durmaktadır."
Thomas H. Huxley**

SÖZEL-DİLSEL ZEKÂ (Okuma, Yazma ve Konuşma Zekâsı)

Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks (*karmaşık*) anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikâye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren, dili üretme ve etkili kullanma becerisidir. Bu bireylerde imge zenginliği, çağrışımlarını kelimeleştirme ve cümleleştirebilme üst düzeydedir. Metaforları (*mecazları*) ustalıkla somutlaştırırlar. Kelime dağarcıkları oldukça geniştir. Kelimeleri, duygusal ve bilişsel şemalar olmaktan daha çok, anlamsal olarak şematize ederler. Bu şemaları daha sonra tematize ederek (içeriklendirerek) kendilerine has anlamsal bir uzay (*spektrum*) kurarlar.

Bu zekâsı yüksek olan kişiler her hikâyeyi, masalı, fıkrayı rahatlıkla anlatırlar. İyi bir hafızaları vardır. Kelime oyunlarını çok severler. İyi bir kelime hazineleri vardır. Sözel olarak iyi iletişim kurarlar. Öğrenme etkinliklerinde, daha çok kitaplar, teypler, yazma materyalleri, görüşme ve tartışmalar, konuşma ve dinleme materyallerine ihtiyaç duyarlar. Farklı kelimeleri, sesleri, ritimleri dinler ve tepkide bulunurlar. Diğer insanların seslerini, dil üslubunu, okumasını ve yazmasını taklit edebilirler. Cümleleri dinler, yorumlar, farklı bir tarzda ifade eder ve söylediklerini hatırlarlar. Okuduklarını da anlar, özetler ve kolaylıkla hatırlayabilirler. Farklı zamanlarda, farklı amaçlar için, farklı gruplara etkili bir biçimde hitap edebilirler. Dinleyicileri, konuşmaları ile etkilerler. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dil sanatlarında farklı yapılar oluşturabilirler. Farklı dilleri öğrenme becerisine sahiptirler. Hikâye, şiir yazma gibi etkinliklerden zevk alırlar. Yeni dil formları oluştururlar. Etkili dinleme becerilerine sahiptirler. Bu zekâ türünde daha başarı olanlarını öğrenme yolu; kelimelerle oynayarak, yazarak, okuyarak, konuşarak, mizahı kullanarak, ikna ederek öğrenmedir. Yine bu zekâ katmanı daha etkin olan öğrencilerin çalışma alanlarını ise kısaca şöylece özetleyebiliriz: *Edebiyat, Yazarlık, Arşivcilik, Hatip, Dil Bilim, Hukuk ve Siyaset*.

"Allah'ın insanlara
en büyük lütfu,
çalışmak
mecburiyetinde
olmamızdır."
Voltaire

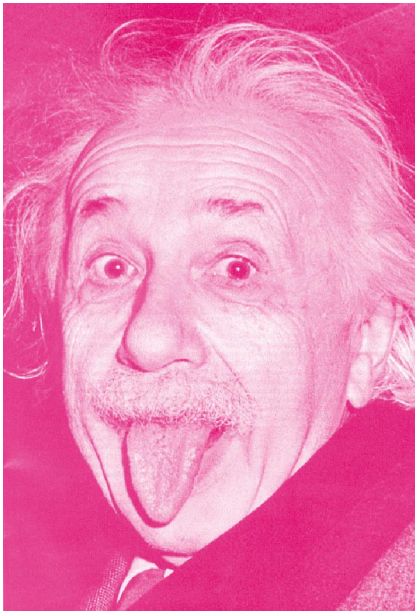
MANTIKSAL-MATEMATİKSEL ZEKÂ (Sayı, Anlama ve Mantık Zekâsı)

Bu zekâ kategorisini sayısal yetenekle ve sayılarla düşünebilmekle ifade ediyoruz. Matematiksel zekâsı yüksek olan bireyler hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasındaki ilişkiler kurma, sağlama yapabilme, analitik düşünebilme gibi seçkin yeteneklere sahip olurlar.

Pek tabi ki böyle bir zekâ yeteneğine sahip olabilmek için öncelikle matematik dünyasını sevmek ve bol bol fikir jimnastiği yapmak gerekir. Nesnelerin nasıl çalıştığına dair sorular sormak gerekmektedir. Bu zeka potansiyeline sahip olanlar, hızlı bir şekilde zihinsel ve matematiksel işlemler yaparlar. Yine bu öğrenciler matematik aktivitelerini, strateji oyunlarını, mantık bulmacalarını severler. Yüksek düşünme tekniklerini kullanırlar. Zekâ oyunlarında başarılıdırlar. Deney yapma, sınama, sorgulama ve araştırmalardan zevk alan bu öğrenciler, öğrenmede daha çok kesifler yaparlar, tümdengelim ve tümevarım modellerinden yararlanırlar. Neden-sonuç ilişkilerini çok iyi kurarlar. Somut cisimleri soyut ve sembolik ifadelerle dönüştürebilirler. Mantıksal problem çözümlerinde başarılıdırlar.

Hipotezler kurarak bilgilerini sınarlar. Doğruya yakın miktar tahminlerinde bulunurlar. Grafikler ya da şekiller halinde verilen (görsel) bilgileri çok rahat yorumlarlar. Bilgisayar programları hazırlamaya yatkındırlar. Grafik, şema ve şekillerle çalışmaktan da hoşlanırlar. Bu zekâ türünde iyi performans gösteren öğrencilerin öğrenme yolu; akıl yürütmek, soyut modelleri tasarlamak, sayılarla düşünerek ilişkileri ve bağlantıları kurgulamaktır. Yine bu kategorideki öğrenci arkadaşlarımızın çalışma alanları: Muhasebecilik, Satın Alma, Matematik ve Mühendislik Bilimleri, Bilim Adamı, İstatistik, Bilgisayar, Ekonomi ve Fen Bilimleridir.

**"Tek başıma olsam
da ben
çoğunluğum.
Çünkü Tanrı
benimle.."
H.D.Thoreau**

Bu sayımızdaki konumuza, e-posta yoluyla almış olduğum bir soruya cevap verecek şekilde değinmek istiyorum. Bu soru gerçekten de benim için düşündürücü bir soru idi. Sözü fazla uzatmadan soruyu sizlerle paylaşmak ve daha sonra da vermiş olduğum cevaba geçmek istiyorum.

Soru: Einstein'ın "Problemi yaratan beyinle problemi çözmek mümkün olmaz. Bakış açınızı değiştir-melisiniz.", sözünü öne sürerek problemlerimizi farklı bakış açılarıyla ele almamız gerektiğini söylüyorsunuz. Bu ne demektir? Açıklar mısınız?

Bakış açısı, problemlerimiz ile kendi farkındalık düzeyimiz veya alanımız arasındaki nötr alandır. Bakış açısı optimist (iyimser) olunca bu nötr alan farkındalık düzeyimizin etki alanına girmekte ve farkındalık düzeyimizin kapsama alanı artarak problemimizin küçüldüğüne ve de güçsüzleştiğine şahit oluruz. Ancak, bakış açımız pesimist (karamsar) olduğunda bu nötr alan ve enerji yükü, bu kez problemimizin kapsama alanına katılarak problemimize güç katar ve farkındalık düzeyimizin bu problem karşısında daha güçsüz kalmasına neden olmaktadır.

Demek ki, psikolojik problemleri abartılı, çözümsüz, kronik, başa çıkılamaz gösteren en önemli faktör bakış açımızdır. Bakış açımız iyimser olduğunda problem karşısından etkin bir şekilde güç kazanıyoruz, ancak bakış açımız negatif olduğunda ise problemlerimiz karşısında ister istemez güç kaybediyor ve çaresiz kalabiliyoruz.

Bu bakımdan bakış açısının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Dilerseniz bu tespitlerimizi, aşağıdaki gerçek bir yaşam öyküde de bulgulamaya çalışalım...

**"Yaptığınız işi
zamanında en iyi
şekilde yapınız.
O zaman dağ
başında da olsanız,
insanlar arayıp sizi
bulurlar."
F. More**

BAKIŞ AÇISI

Dr. Paul Ruskin, öğrencilerine yaşlanmanın psikolojik belirtilerini öğretirken onlara şu olayı okur:

"Hasta ne konuşuyor, ne de söylenenleri anlıyor. Bazen saatlerce anlaşılmaz şeyler geveliyor. Zaman, yer ya da kişi kavramı yok. Yalnız, nasıl oluyorsa, kendi adı söylendiğinde tepki veriyor. Son altı aydır onun yanındayım, ne görünüşü için bir çaba sarf ediyor ne de bakım yapılırken yardımcı oluyor. Onu hep başkaları besliyor, yıkıyor ve giydiliyor. Dişleri yok, yiyeceklerin sıvı halde verilmesi gerekiyor. Gömleği salyalarından dolayı sürekli leke içinde. Yürümüyor. Uykusu sürekli düzensiz. Gece yarısı uyanıp çığlıklarıyla herkesi uyandırıyor. Çoğu zaman mutlu ve sevecen, fakat bazen ortada bir sebep yokken sinirleniyor. Biri gelip onu yatıştırana kadar da feryat feryat bağıırıyor."

Bu olayı okuduktan sonra, Dr. Ruskin öğrencilerine böyle birinin bakımını üstlenmek isteyip istemediklerini sorar. Öğrenciler bunu yapamayacaklarını söylerler. Dr. Ruskin, kendisinin bunu büyük bir zevkle yaptığını ve onların da yapması gerektiğini söyleyince öğrenciler şaşırırlar. Daha sonra Dr. Ruskin hastanın fotoğrafını dolaştırmaya başlar. Fotoğraftaki, doktorun altı aylık kızıdır. Dr. Ruskin, Amerikan Tıp Birliği Dergisi'ndeki makalesinde, (günümüzde çok yaşandığı gibi) gülünç bir yanlış anlamamanın insana nasıl tamamen farklı bir bakış açısı (perspektif) kazandıracağını anlatmaktadır. Belki de hayatta yaşadığımız birçok şey bize önyargılarımız ve bakış açımız nedeniyle dayanılmaz ve zor gözükmetedir.

İşte sevgili gençler! Siz de bu ÖSS maratonunda, yaşamınıza ilişkin bakış açılarınızı zaman zaman gözden geçirin. Problemlerinizi abartıp, meselelerinizi içinden çıkılmaz hale getirmeyin. Olumsuz duygularınızın hangi düşünce modellerinden kaynaklandığını araştırın... Çalışmalarınız ve emeklemeleriniz hakkında karamsar olmayın! Bakış açınızın problemlerinize değil, size güç katmasına dikkat edin.

Unutmayınız ki, ümitsizsiniz ya da ümit sizsiniz!

**"Metotlu
düşünmeyi ve
çalışmayı
alışkanlık haline
getirmedikçe,
tahsilin veya
eğitimin hiçbir
kıymeti yoktur."
Dimmet**

Sevgili Gençler! Bildiğiniz gibi yeni sınav sistemine geçildiği için artık genel kültür soruları üzerine de kafa yormak gerektiği su götürmez bir gerçek. Çünkü eski ÖSS formatında olan ve Lise 1 dersleri konularına yönelik olan sorular azaltılıp işin içersine Lise 2 ve Lise 3 konularının da eklenmesi, "Kitap Okuma Alışkanlığı" kazanmış öğrencilerin Yeni ÖSS Sistemi'nde daha başarılı olacaklarını göstermektedir. Biz de bu nedenle buradaki makalemizde Yeni ÖSS'ye -daha doğrusu hayata hazırlanırken- kitap okumanın neden bu kadar önemli olduğuna değinmeye karar verdik.

KİTAP OKUMA VE BİZ

**" Faydalı kitap insan için iyi bir arkadaştır."
Hz. Ali**

Kitap okumak gerçekten de bireyin kendisini gerçekleştirebilmesi ve içindeki potansiyeli açığa çıkarabilmesi için çok önemli bir kişisel gelişim stratejisi. Kitap okuyarak kendi kişisel gelişiminizi sağlıklı bir şekilde sürdürebilir ve kültürlü bir birey olma yolunda çok önemli atılımlar atmış olursunuz. Çünkü insan, kelimelerle düşünür ve kendini, yaşamını, problemlerini, hedeflerini kelimelerle ifade eder. İnsan, ne kadar çok kelime bilirse düşünme ufku o kadar genişler, zekâ seviyesi de o nispette artar. İnsan zekâsını ölçen en keskin kriter; kelime hazinesidir. Zekâ, bir anlamda kaslara benzer. Ne kadar çok çalıştırılırsa, o nispette güçlenir.

Zekâyâ egzersiz yaptırmanın yolu da; problem çözmek, kitap okumak, dinlediğini ve okuduğunu yorumlamak ve ayrıca da kelime ezberlemektir. Bununla birlikte kelime ezberlemenin en kolay yolu da, yine daha çok kitap okumaktır.

Shakespeare, yazdığı eserlerinde 80.000; Goethe ise 50.000 kelime kullanmıştır. Ve bugün, herhangi bir İngiliz veya Alman talebesi, yüzyıllar önce yazılmış bu kitapları çok rahat anlayabilmektedir. Bu da, bu talebelerin bu kadar kelimeyi bilmesi manasına gelir. Ama maalesef ülkemizde ise bir üniversite mezunu; 3.000-4.000 kelime bilmektedir. Bu kadar az bilinmesinin sebebi de kitap okuma alışkanlığının kazanılmamış olması ve yeterince kitap okumamasıdır. Ulusal olarak en büyük eksikliklerimizden bir tanesi de kitap okuma oranının maalesef düşük olmasıdır.

Bu konuya neden bu kadar önem attığımı, saygın bir bilimsel dergide okumuş olduğum deneyle açıklamaya çalışayım. Örneğin, bu ABD'de bir okulda, ZEKÂYLA alakalı bir deney yapılmış. İki ayrı sınıftaki öğrencilerin sene başında zekâ seviyeleri ölçülmüş. Ve bir yere kaydedilmiş, daha sonra birinci dönem boyunca, her iki sınıfa da matematik anlatılmış. Birinci dönemin sonunda, her iki sınıftaki öğrencilerin zekâ seviyeleri, aynı oranda artmış. İkinci Dönem bir sınıfa yine sâdece matematik anlatılırken, diğer sınıfa matematikle beraber, kitap okutulmuş. İkinci dönemin sonunda görülmüş ki; sadece matematik görenlere nazaran, hem matematik öğrenen, hem de kitap okuyanların zekâ seviyeleri, iki misli daha artmış.

Bu deneyden şunu çıkarmamız gerekir ki, BİZİM KİTAP OKUMAMIZ sadece Türkçeyi değil, matematik ve fen derslerini de iyi öğrenmemize tesir edecektir. Bildiğiniz gibi, ÖSS'de sözel sorularda en çok soru Türkçeden gelmektedir. Bu sorularının 2-3 tanesi; dilbilgisi çalışılmasa dahi, okulda görüldüğü kadarıyla yapılabilir sorulardır. Geriye kalan Türkçe soruları ise üç çeşide ayrılmaktadır ve kesinlikle kitap okuma alışkanlığı ile çözülebilecek olan sorulardır. Çünkü biz bu soruları üç kategoride ele almaktayız.

Paragraf Soruları

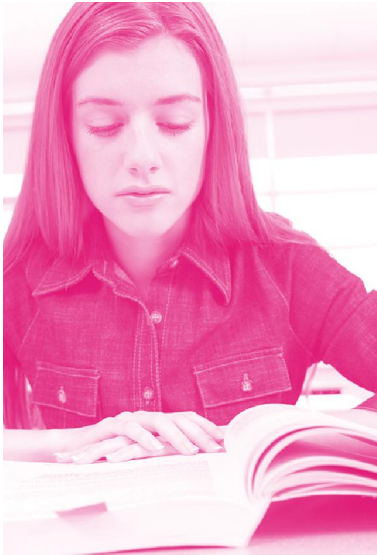
Sayfanın 1/4'ü ya da 1/5'i oranında paragraf verilip bununla ilgili 1-2 tane soru soruluyor. Kitap okuma alışkanlığı olmayan, okuduğunu fotoğraflık olarak hemen hafızasına kaydedemeyen birisi paragrafı okur, sorulara geçer ama okuduğunu unuttuğu için tekrar paragrafı okumak zorun kalır. Başka deyişle, her bir soru için koskoca sayfayı ve paragrafları tekrar tekrar okur. Bu da, zaman kaybına neden olur.

Kelimeyle Alakalı Sorular

Bu tür sorularda kelimelerin eş anlamları ya da zıt anlamları soruluyor. Yani öğrencinin kelime hazinesi ölçülüyor. Kelime hazinesini geliştirmenin tek yolu ise, yine "KİTAP OKUMAKTIR."

Okuduğunu Anlayabilme ve Yorumlayabilme Soruları

Bu kategorideki sorular, düşünce kabiliyetini ölçen sorulardır. Bunu geliştirmenin de tek yolu yine çok kitap okumaktır.

**"Düşünmeden
okumak, abur
cubur yemeğe
benzer. Abur
cubur yemek nasıl
şişmanlatırsa,
düşünmeden
okumak da sizi
yanıltır."
Berkley**

Bu gibi tavsiyelerle, her şeyden önce KİTAP okumayı bir hobi haline getirmeliyiz. Çünkü uzmanlar, imtihanlara hazırlanmada kitap okumayı, matematik ve fen çalışmakla eşit tutuyorlar. Çünkü kitap okumak, sadece Türkçeyi değil, zekâyı da daha işlevsel hale getirdiği için, böylece hem fene hem de matematiğe tesir ediyor. Bu nedenle, Matematik-Fen'e zaman ayrılması gerektiği gibi kitap okumaya da aynı oranda zaman ayrılmalıdır.

Kitap nedir? Bu soruyu UNESCO'nun tanımı ile tarif edecek olursak: "Kitap periyodik olmayan, kırk dokuz veya daha fazla sayfası bulunan yayınlardır." 1934 yılında Paul Valery şöyle yazıyordu: "Güzel bir kitap her şeyden önce bir okuma aracıdır. Ancak, aynı zamanda bir sanat eseridir, bir şahsi karakter ifadesidir. Hür olma ile geçerlilik kazanan şahsi düşüncenin bütün alametlerini taşır." Yine Valery'e göre: "Yazarın ruhu, basılı eserin aynasına yansır."

Yine üzülererek belirtmek isterim ki, 1933 Nazi Almanyası'nda, muhteşem kitap yakma törenleri yapıldı. Ancak anlaşıldı ki: "Kitapların yakıldığı yerde bir müddet sonra insanlar da yakılır." Meşhur düşünür Çiçero, köydeki evi Tusculum'a çekildiğinde hayatı bütünüyle tek bir cümle ile özetleyiverdi: "Bir bahçen ve bir kitabın varsa hiçbir eksiğin yoktur demektir." Çiçero'nun sözüyle alakalı bir Afrika atasözü varır: "Kitap, cepte taşınan bir çiçek bahçesidir."

Diğer taraftan kitap, ömrü uzatmanın en iyi ilacıdır. Kim ki kitap sever ve okursa, onun yaşayışı dolu dolu, zengin ve uzun olur. Zira insanın baş düşmanı boşluk ve tembelliktir ki: bu da stresleri doğurur. Stresler ise insanın ölüm alarmıdır. Bundan kurtulmanın yolu ise ancak ve ancak kitap okumaktır. Okumayı okul ve meslek kitabı ölçüsünde sınırlayan, beyin kapılarını/kalıplarını bunun dışındakilere kapayan insanın beyni hantallaşır, işlevselliğini kaybeder, ağırlaşır, kısırlaşır ve içe kapanır. Çevresi ile ilişkisi de bu içe kapanıklığın çıkış noktaları/olanakları ile sınırlıdır. Kendini yenilemenin sırrı ise, kitaplar arasında dolaşp onların arkadaşlığını sağlamakta yatmaktadır.

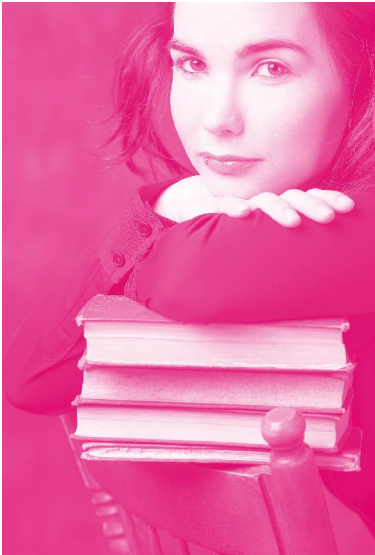
Faydalı kitap okuyan bir insanın ufku genişleyeceğinden, bağnazlıktan uzak ve müsamahalı olacağı da şüphesizdir. Bir kitap sevene, kitaplığının önünde durarak: "Bunların hepsini okudun mu?" demek, ham ruhluluktur. Her kaynak kitap okunmaz. Yeri ve zamanı geldikçe onlara bakılır ve istifade edilir. Çünkü kitaplar bir hayat boyu bitirilmeyecek kadar çoktur. Bu bakımdan en faydalıların içinden en lüzumlu olanların seçilip okunması gerekmektedir.

Diğer taraftan okuduğunuz her şeyi, olay örgüsüne göre, bir film yönetmeni gibi kafanızda kare kare canlandırmak, zihninizde figürlara kostümler giydirmek, sahne ve ışık ayarları yapmak, âdeta bir film izliyormuş gibi okuduğunuz şeylerin filmini iç dünyanızda çekmek, sizi televizyon izlemek gibi gereksiz uğraşılardan da uzaklaştıracaktır.

Kitap okudukça âdeta sinema izliyormuş gibi içsel ve duygusal bir zenginlik yaşarsınız / kazanırsınız. Bu da, sizin yaşamı anlamlandırmanıza önemli bir kaynakça olur. Bu sayede diğer kişilikleri tanıyabilir, insanları ve problemlerinizi çok daha kolaylıkla tahlil edebilirsiniz. Yine bu sayede, benlik saygınızı artırır ve de özgüveninizi pekiştirirsiniz.

Okuma seviyesini renkli resimlerle süslü gazetelere, ondan daha da kötüsü ne olduğu belli olmayan bir kısım dergi ve afişlere kadar düşürmüş olan insan için her şey tükenmeye yüz tutmuş demektir. Okuyup anlama zahmetinde bulunmadan, bazı kitap ve dergileri de anlaşılmıyor diye bir tarafa atan ve itenlere bir çift sözümüz var!.. "Ucuz etin yahnisi yavan olur." Emek vermeden, ne demek istediğini tekrar tekrar okuyup düşünmeden bir kalemde okuyup rafa kaldırdığınız şeylerin size ne faydası olabilir ki? Ecdadımızın birikmiş kültür yığını, tıpkı haşmetli mabetler gibi zirvelerden bize bakıyor. Biz de bu harika sanat eserlerine "Uyurgezer, vurdumduymaz" halimizle sadece bakıp geçiyoruz. Başkaları bizim mirasımızla yükselirken, bizim hâlâ yerimizde saymamızın en önemli nedeni "KİTAP OKUMAMAK"tır.

Kitap okumanın ne kadar ehemmiyetli olduğunu anlamak ve anlatmak ancak okuyan insanların anlayabileceği bir şeydir. Bu haz, ancak okudukça elde edilecek bir mutluluktur. Nitekim James Howel'in dediği gibi "Dünyayı yöneten, kalem, mürekkep ve kâğıttır..."

DUVAR YAZILARI

Akıllı adam, bulduğundan
daha fazla fırsat yaratan
adamdır.

Francis Bacon

Çoğu insan kafasına
koyduğu kadar mutludur.

Abraham Lincoln

Bugünü yaşa! Yarın çok
geç olabilir!

Martial

Hayatımız, yaptığımız
seçimlerin toplamıdır.

Dr. W. Dwyer

İnsan, öğrenmeyi
bıraktığı yaşlanmaya
başlar.

Henry Ford

Kişi, kalbinde düşündüğü
gibidir.

Hız. Dâvud

Size kafanız ve kalbiniz
hükmediyorsa kralınız!

Vücudunuz
hükmediyorsa, köle!

Cato

Kapalı ve öğrenmekten
vazgeçmiş bir zihin,
ölmekte olan bir zihindir.

Edna Ferber

Sloganını Seç

Yeteri kadar
nedenin varsa
her şeyi yapabilirsin!

Çaresizseniz
çare "**sizsiniz**"

Hiçbir şey zor değildir!
yeter ki onu
ufak parçalara **bölmesini** bil.

Başarısızlık
ecel değil, **öğretmendir**.
Çıkmaz sokak değil,
virajdır.

Başarısızlık
yeniden ve daha zekice başlama
fırsatından
başka bir şey değildir.

İnanç,
göremediklerimize
inanmaktır;
bu inancın *ödülü* ise
inandıklarımızı görmektir.

Yapman gerekeni yap!
Zamanında, gereken şekilde yap!
Tüm bunları hoşlansan da
hoşlanmasan da yap!

Büyük düşün!
küçük adımlarla başla!

Başarısızlık
son derece motive edicidir.
Dibe vurduğunda
en tepeden başka gidecek
yerin kalmaz.

Hiç kimse **senden** daha iyi değil!
Ama **sen** ortaya bir şey koymazsan
sen de hiç kimseden
daha iyi değilsin!

Hayatta en büyük eğlence
başkasının "**yapamazsın**" dediğini
yapmaktır.

Yatarak başarıya ulaşan
tek canlı tavuktur!

Dün tecrübedir **öğren**,
yarın tahmindir **planla**,
bugün fırsattır kullan!

Kendi geleceği ile ilgili
planları olmayanlar,
başkalarının planlarına
dahil olurlar.

Antrenmanların her dakikasından
nefret ediyordum. Fakat kendi kendime
"vazgeçme!" dedim.
Şimdi sıkıntı çek ve hayatının geri kalanını
bir şampiyon olarak yaşa!
Muhammed Ali

Başarının
gerçek ölçüsü
nelere sahip olduğun değil,
nelerden **vazgeçebildiğindir**.